

UNIVERZITET U SARAJEVU - FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za orijentalnu filologiju

Turski jezik i književnost

ZAVRŠNI RAD

Jezik savremenoga turskog putopisa (prema izdanju Güzel

Yazılar: Gezi- Hatıra. Türk Dil Kurumu Yayınları)

Mentor: prof. dr. Kerima Filan

Student: Amila Neslanović

Sarajevo, juni 2024.

UNIVERSITY OF SARAJEVO – FACULTY OF PHILOSOPHY

Department of Oriental Philology

Turkish language and literature

MASTER'S THESIS

**The language of modern Turkish travelogue (according to the
edition *Güzel Yazılar: Gezi-Hatıra. Türk Dil Kurumu Yayınları*)**

Mentor: prof. dr. Kerima Filan

Student: Amila Neslanović

Sarajevo, June 2024.

Sažetak

Rad se bavi proučavanjem glagola u turskom jeziku, počevši od općeg pojma glagola. Glagoli su temeljne jezične kategorije koje izražavaju radnje, stanja i događaje, te su evoluirali od primitivnih oblika do kompleksnih struktura koje danas poznajemo. Kroz povijest lingvistike, glagoli su bili predmetom mnogih istraživanja, a njihova važnost u komunikaciji i dalje ostaje neupitna.

Glagoli se dijele na različite vrste, uključujući općeupotrebne glagole kretanja, apkurzivne i atkurzivne glagole kretanja, glagole kretanja različitim prijevoznim sredstvima te glagole opažanja. Općeupotrebni glagoli kretanja kao što su putovati, ići, hodati i kretati se igraju ključnu ulogu u opisivanju putovanja. Apkurzivni glagoli definiraju smjer odmicanja od određenog mjesta (npr. otići od roditelja), dok atkurzivni glagoli definiraju smjer kretanja prema nekoj lokaciji (npr. doći kući).

Glagoli kretanja prijevoznim sredstvima uključuju glagole povezane s imenima prijevoznih sredstava (npr. taksirati) ili dijelovima korištenim za upravljanje prijevoznim sredstvom (npr. veslati). Ovi glagoli opisuju kretanje pomoću određenih pomagala ili nesamostalno kretanje, kao što je jahanje.

Glagoli opažanja, poput vidjeti, gledati, posmatrati, važni su za opisivanje čulne percepcije, posebno u putopisnom žanru. Oni se često koriste na početku figura opisa, kao što su topografija (opis mjesta) i efikcija (opis vizualnih karakteristika čovjeka).

Osim glagola, rad se bavi pridjevima koji značajno određuju karakter opisa u putopisnom žanru. Pridjevi opisuju svojstva ili karakteristike objekata i igraju ključnu ulogu u obogaćivanju jezika. Pridjevi mogu biti prosti (sastoje se od jedne riječi) ili složeni (sastoje se od više riječi ili fraza). Opisni pridjevi, posebno, imaju ključnu ulogu u stvaranju detaljnih opisa naselja, unutrašnjosti prostora i krajolika.

Analiza pridjeva u radu pokazuje kako različiti autori koriste pridjeve za stvaranje živopisnih opisa urbanih sredina. Pridjevi omogućuju čitateljima da osjete atmosferu i estetiku opisanih mjesta, čineći ih živim i opipljivim. Pridjevi također djeluju kao katalizatori emocionalnog odgovora, dodajući dubinu i značenje opisima.

Zaključak rada ističe da putovanja, bilo fiktionalna ili nefiktionalna, mijenjaju likove i pokreću radnju u književnim djelima. Putopis mora biti vjerodostojan i objektivan, dok književni tekstovi mogu imati subjektivan pristup. Vremena se mijenjaju, a s njima i način pisanja putopisa, no pisana riječ ostaje ključna za prenošenje priča i doživljaja koji nadilaze mogućnosti same slike.

Ključne riječi: glagoli, turski jezik, kretanje, opažanje, prijevozna sredstva, pridjevi, putopis, opis, lingvistika, komunikacija

Abstract

The paper deals with the study of verbs in the Turkish language, starting with the general concept of the verb. Verbs are fundamental linguistic categories that express actions, states, and events, having evolved from primitive forms to the complex structures we know today. Throughout the history of linguistics, verbs have been the subject of many studies, and their importance in communication remains unquestionable.

Verbs are divided into different types, including common movement verbs, *apkurzive* and *atkurzive* movement verbs, verbs of movement by various means of transportation, and observation verbs. Common movement verbs such as travel, go, walk, and move play a crucial role in describing travel. *Apkurzive* verbs define the direction away from a certain place (e.g., leave the parents), while *atkurzive* verbs define the direction of movement towards a location (e.g., arrive home).

Verbs of movement by transportation include verbs related to the names of means of transport (e.g., taxiing) or parts used to control the vehicle (e.g., rowing). These verbs describe movement using certain aids or non-independent movement, such as riding.

Observation verbs, such as see, watch, observe, are important for describing sensory perception, especially in the travelogue genre. They are often used at the beginning of descriptive figures, such as topography (description of a place) and effigies (description of visual characteristics of a person).

Besides verbs, the paper deals with adjectives that significantly determine the character of descriptions in the travelogue genre. Adjectives describe properties or characteristics of objects and play a key role in enriching the language. Adjectives can be simple (consisting of one word) or compound (consisting of multiple words or phrases). Descriptive adjectives, in particular, play a crucial role in creating detailed descriptions of settlements, interior spaces, and landscapes.

The analysis of adjectives in the paper shows how different authors use adjectives to create vivid descriptions of urban environments. Adjectives allow readers to feel the atmosphere and aesthetics of the described places, making them lively and tangible. Adjectives also act as catalysts for emotional responses, adding depth and meaning to the descriptions.

The conclusion of the paper emphasizes that travel, whether fictional or non-fictional, changes characters and drives the plot in literary works. Travel writing must be credible and objective, while literary texts can have a subjective approach. Times change, and with them the way travel writing is done, but the written word remains key to conveying stories and experiences that go beyond the capabilities of mere images.

Keywords: verbs, turkish language, movement, perception, means of transportation, adjectives, travelogue, description, linguistics, communication

Sadržaj

1	UVOD	1
2	POČECI PUTOPISA.....	2
3	PRISTUP PROUČAVANJU GLAGOLA (HISTORIJA PROUČAVANJA GLAGOLA; ŠTA SU GLAGOLI?)....	3
4	OPĆEUPOTREBNI GLAGOLI KRETANJA.....	5
5	APKURZIVNI GLAGOLI KRETANJA	7
6	ATKURZIVNI GLAGOLI KRETANJA.....	8
7	GLAGOLI KRETANJA RAZLIČITIM PRIJEVOZNIM SREDSTVIMA.....	9
8	GLAGOLI OPAŽANJA.....	11
9	PRIDJEVI	17
10	OPISNI PRIDJEVI.....	18
11	ZAKLJUČAK	29
12	LITERATURA.....	31

1 UVOD

Kako od putnika prerasti u pripovjedača, kako najljepše iskazati ono što slika nikada neće moći... Motiv putovanja od davnina bio je čest u književnim tekstovima.

Cilj ovog rada jeste istražiti semantičko-stilske vrijednosti glagola i pridjeva u putopisnom žanru. Korpus za ovaj rad jeste antologija pripovijetki Güzel Yazılar Gezi – Hatıra koju je objavilo Tursko jezikoslovno društvo (Türk Dili Kurumu). Cilj rada je ukazati na njihovu upotrebnu vrijednost u jeziku savremenoga turskog putopisa. Prema riječima prof. dr. Bernise Puriš u časopisu “Bosanski jezik” koji je objavila 2013. pod nazivom “Semantičko-stilske vrijednosti leksičkog sistema glagola i pridjeva u putopisnom žanru” kaže da su dva pragmatička izvora putopisnog razvijanja teme – prvi je izvor sam put, drugi je izvor opažanje. U prvom slučaju pretežni nosilac razvijanja teme bit će kretanje putopisnog subjekta iz jednog mjesta u drugo, koje se u tekstu uspostavlja oblikom pripovijedanja/naracije, popraćeno glagolima kretanja dok će se u drugom slučaju tema pretežnije deskriptivno razvijati u skladu s opažanjem (motrenjem) prostora, usljed čega se konstituiraju različite figure opisa ali i upotrebe glagola opažanja svojstvene putopisnom prikazu stvarnosti. Polazeći od toga da je naracijom obuhvaćena putopisna događajnost (putovanje putnika pripovjedača), a opisivanjem predmetnost putopisnoga svijeta (prostor, vrijeme, ljudi), u ovom istraživanju poći ćemo od pretpostavke da leksički sistem glagola i pridjeva ima značajnu semantičko-stilsku funkciju u konstituiranju narativnih i opisnih sekvenci putopisnog žanra kao nosilaca njegovih osnovnih tematskih sadržaja. Leksički sistem glagola i pridjeva posmatrat ćemo organizirano po semantičkim sferama, što će omogućiti lakše sagledavanje narativnih i deskriptivnih ‘niti’ kao glavnih nosilaca putopisne tematske strukture. S tim u vezi ovdje se analiziraju ključni, odnosno dominantni (tematski) glagoli i opisni pridjevi.

Putovanje je udaljenost s jednim ili više odredišta koja se obuhvaćaju jednim polaskom na put i povratkom s puta (službeno putovanje; turističko putovanje; poći na putovanje; biti na putovanju). Čin putovanja je temelj putopisne događajnosti, a to znači da u tekstu mora u bilo kakvom obliku postojati bar jedna sastavnica elementarne putopisne sekvence, odnosno, mora se spomenuti bilo čin odlaska, putovanja ili dolaska – pritom treba imati u vidu da bez

glagola kretanja nema putopisne događajnosti. Stalno prisutna dinamika u putopisnom diskursu temelji se, dakle, na dinamici glagola kretanja ili premještanja u prostoru.¹

2 POČECI PUTOPISA

Teško se može odrediti početak i sama pojava putopisa. Međutim, putopisi datiraju iz daleke prošlosti, ali tokom godina postaju sve popularniji. Smatra se kako su se počeci putopisa obično vezali uz antičke izvore. Prvi zabilježeni opis putovanja nalazi se u Starom Zavjetu u kojem je prikazano Mojsijevo putovanje u tzv. Obećanu zemlju. Putopis kao književnu vrstu može se definirati u širem smislu kao dokumentarni format koji sadržava opis raznih događaja, kultura i tradicija, vlastitih osjećaja, vizualne elemente te ljude o kojima je pisac pisao i doživio ih tokom nekog putovanja.

„Putovanje se može pojaviti kao povratak, preobrazba, potraga, istraživanje ili sazrijevanje, a može poprimiti i oblike tumačenja simbolične ili alegorijske strukture svijeta, života svetaca, hodočašća, procesa spoznaje i društvene analize.“²

Također, putopis sadrži u sebi i element avanturizma koji se uočava već na samom početku putopisa koji priča o putovanju u daleku zemlju. Stoga, putopis ima fokus na putovanje, a ne na sadašnjim događanjima. U svojoj strukturi može sadržavati stilska izražajna sredstva kako bi pisac očarao čitatelja, popraćen je vizualnim materijalima (fotografija, videozapis, letci itd...). Jedna od bitnijih stavki pisanja putopisa jest autentičnost. Pisac u putopisu prenosi svoje doživljaje, iskustva koje je doživio tokom putovanja.

„Sustav književnopovijesne retorike putopisa obuhvaća sedam međusobno koplementarnih odrednica. To su obrazloženje (okvir), 7 itinerarij, subjekt putopisnoga diskurza, leksikon, dotematizacija, priča i naslovljenik“³

¹ Puriš, Bernisa. Semantičko-stilske vrijednosti leksičkog sistema glagola i pridjeva u putopisnom žanru, Bosanski jezik - časopis za kulturu bosanskoga književnog jezika/ journal for culture of bosnian literary language 13, 2016., str 9.

² Duda, D.: Priča i putovanje, Hrvatski romantičarski putopis kao pripovjedni žanr. Matica Hrvatska, Matica Hrvatska, Zagreb, 1998, 43.str

³ Duda, D.: Priča i putovanje, Hrvatski romantičarski putopis kao pripovjedni žanr. Matica Hrvatska, Matica Hrvatska, Zagreb, 1998, 92.str

S književno-znanstvenog gledišta putopis je žanr koji opisuje samu kulturu putovanja koja je popraćena s mnogo paralelnih fotografskih istraživanja. Tokom pisanja putopisa najčešće se koristi publicistički stil odnosno književno-publicistički podstil. Književno-publicistički podstil smatra se kao granica između publicistike i književnosti. Tom žanru pripadaju neke reportaže, putopisi, polemike te tipovi kritika. Štaviše, pisac ne izmišlja lažne događaje i putovanje već objektivno i istinito iznosi izričito ono što je vidio svojim očima i doživio. Opisuje stvarne živote drugih u drugim zemljama tokom svoga putovanja. Pisac već tokom putovanja stvara priču u svojoj glavi o svom putovanju i što sve želi ispričati drugima putem putopisa. Pisac pred sobom stvara putopis kada sebi postavi cilj kako bi opisao svoje putovanje, zemlju i njihovu sredinu, historiju te zemlje, ljude, tradiciju i kulturu s kojom se upoznao. Autor putopisa može biti bilo ko neovisno o njegovom obrazovanju. Prema tome, autori putopisa nisu samo književnici i novinari, nego mogu biti i znanstvenici, umjetnici, osobe koje su putovale i na kraju zabilježile svoje putovanje u obliku putopisa. Putopis je smatran kao najslobodnija forma pisanja jer se u njemu mogu izbjeći mnoga pravila pisanja koja prikazuju dojmove i opažanja jedan za drugim, a da nije ukroćen sa posebnim pravilima pisanja. Putopisni tekstovi većinom se pojavljuju u novim medijima, u oblicima „vloga“ i/ili teksta popraćenog multimedijalnim sadržajem.

3 PRISTUP PROUČAVANJU GLAGOLA (HISTORIJA PROUČAVANJA GLAGOLA; ŠTA SU GLAGOLI?)

Da bismo se u nastavku ovoga rada bavili glagolima u turskom jeziku, u ovom dijelu rada ćemo se osvrnuti na pitanje šta pojam glagol općenito označava. Sve do današnjega vremena možemo pratiti dugi niz bavljenja glagolskom problematikom, a u prošlom vijeku gotovo da i nije bilo lingvističkih radova koja tom problemu nije posvetila određenu pažnju; neka temeljna pitanja o navedenoj kategoriji još su uvijek podložna raspravi u kojoj, čini se, na horizontu nema jednoznačnih odgovora. Historija glagola je duboko ukorijenjena u razvoju jezika i komunikacije. Glagoli su temeljna jezična kategorija koja se koristi za izražavanje

radnji, stanja i događaja. Primitivni obilici glagola bili su sigurno osnovne riječi koje su ljudi koristili kako bi opisivali svoje radnje i okolinu.

U ranim fazama ljudske komunikacije, geste i zvukovi su igrali ključnu ulogu u izražavanju informacija. Vremenom su se ti znakovi razvili u kompleksnije oblike komunikacije, uključujući rani oblik jezika. Glagoli su postali središnji dio jezika jer su omogućavali ljudima da prenesu informaciju o tome šta se događa i kako. U različitim kulturama i jezicima, razvijali su se različiti konjugacijski obrasci i vremenske forme glagola kako bi se precizno izrazile različite nijanse značenja i vremenskih odnosa. Ovaj proces evolucije i diferencijacije glagola je rezultirao bogatstvom jezičnih izraza koje danas imamo. U današnjem kontekstu, glagoli su i dalje ključni za izražavanje misli, osjećaja i informacija te igraju ključnu ulogu u komunikaciji na svim jezicima širom svijeta.

Glagoli su riječi kojima se imenuju radnje, stanja ili zbivanja. Glagoli radnje uglavnom označavaju svjesno djelovanje (hodati, kositi, pisati, pjevati, zidati, sagraditi), dok glagoli zbivanja izražavaju događanje uzrokovano prirodnim silama.⁴

U strukturalnoj lingvistici glagol se promatra kao sastavnica glagolske sintagme (kojoj je on jezgra), a utvrđuje se svojim okruženjem prethodi imenska sintagma subjekta, a iza njega dolazi imenska sintagma objekta. U većini jezika glagoli imaju posebne gramatičke osobitosti, npr. svoju posebnu fleksiju, sprezanje ili konjugaciju (za razliku od sklanjanja ili deklinacije koja je svojstvena imenicama i drugim imenskim riječima). U indoevropskim jezicima isti se glagol javlja u različitim oblicima. Neki su od tih oblika jednostavni, građeni u prvome redu uz pomoć gramatičkih morfema (npr. *vidim*, *vidjeh*), a drugi su složeni, što znači da predstavljaju čvrstu vezu između osnovnoga i pomoćnoga glagola (npr. *vidio sam*, *vidjet ću* i sl.). Glagoli su riječi kojima je svojstven najveći broj gramatičkih kategorija.⁵

⁴ Jahić Dževad, Halilović Senahid, Palić Ismail, Gramatika bosanskog jezika za srednje škole, Zenica, Dom štampe 2000., 258.

⁵ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 2. 6. 2023., <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=22154>

4 OPĆEUPOTREBNI GLAGOLI KRETANJA

Čin putovanja u svojoj konačnici jeste putovati tj kretati se iz jedne tačke u drugu, a to znači da se taj doživljaj u tekstu izražava glagolima kretanja. Ključni i tematski glagoli koji obrazuju semantičku sferu glagola sa zajedničkom arhisemom 'kretanje' u putopisnoj narativnoj sekvenci jesu općeupotrebni motivni glagoli putovati, ići, hodati, kretati se.

- 1) Şehrin izdihamlı *yollarından yürüyerek* yahut tramvay, otobüs veya otomobile geçerek vardığımız bir apartman, bir ev bize nasıl manevi bir tesir yapabilir? Buraya girerken üstümü hala maddi endişeler, günlük telaşlar vardır. Ayakkabılarımız esvaplarımız gibi, ruhumuz da tozlanmıştır. Aynı bir maneviyat alemine *varmak için* bize ya büyük ağaçların vakarını yayan bir korunun sükütü, yahut bir denizin, ruhu duyuran derin mırıltıları ister. (Kanlıcadaki yalı, 22.)

Kako stan, kuća, do kojih dolazimo šetajući zakrčenim putevima ili tramvajem, autobusom ili automobilom, može duhovno djelovati na nas? Dok ulazim ovamo stojim ovdje, još uvijek me brinu finansije i svakodnevne muke. Naš duh je prekriven prašinom kao što su naše cipele i naša odjeća. Da bi se doseglo zasebno carstvo duhovnosti, potrebna je ili tišina šumarka koji odiše dostojanstvom velikog drveća, ili duboki šum mora, koji najavljuje dušu.

U prvoj rečenici imamo konstrukciju gdje je upotrebljen glagol *yürüme*k čije je značenje *hodati, kretati se u bilo kojem smjeru, doći, kretati se*. Ovaj glagol upotrebljen je u obliku načinskog gerunda *arak/erek*. Spada u glagole kretanja koje ćemo već na početku putopisnog žanra uočiti. Njegova dopuna je u ablativu “izdihamlı *yollarından yürüyerek*” – *hodajući, krećući se, prolazeći zakrčenim putevima*”.

Drugi glagol kretanja u gornjem primjeru je glagol *varmak* čiji je prijevodni ekvivalent prema TDK rječniku *stići, dostići, dosegnuti*. Dopunu ima u sintagmi čiji upravni član stoji u dativu - “*ayrı bir maneviyat alemine varmak için*” čiji je prijevodni ekvivalent „*da bi se doseglo zasebno carstvo duhovnosti*“. U ovome primjeru glagol *varmak* označava duhovno kretanje a ne fizičko. Ovaj primjer nam ukazuje da nije riječ o fizičkom kretanju nego o duhovnom.

- 2) Şüphesiz yok, daha eski zamanlarda bu yalının sahipleri ve misafirleri ona, kara yolundan atlarla da **gidip gelmişlerdir**.

Nema sumnje da su u davna vremena vlasnici i gosti ovog ljetnikovca do njega dolazili na konjima kopnenim putem.

U prethodnom primjeru imamo konstrukciju dva glagola *gidip gelmek* (od glagola *gitmek* i *gelmek*), što bi u prevodu na bosanski jezik značilo *otići i vratiti se*. Ovaj glagol kretanja smo preveli “dolazili su”. “*Ona, kara yolundan atlarla da gidip gelmişlerdir*” – “*do njega su gosti dolazili na konjima kopnenim putem*”, kao što primjećujemo dopunu glagola *gidip gelmek* imamo u dativu.

- 3) Adayı en kimsesiz köşelerine, kıyılarına kadar **gezdik, dolaştık**; aransa, yerlere atılmış bir çöp, bir kağıt parçası, bir meyve kabuğu bulunmaz.(173.)

Obišli smo ostrvo do njegovih najusamljenijih kutaka i obala; Ako se potraži neki otpadak komad papira, kora voća bačeni na zemlju, neće se naći.

U prethodnom primjeru upotrebljena su dva glagola kretanja. Jedan je *gezmek: hodati, kretati se, putovati, obilaziti, posjećivati, prošetati se, izaći u šetnju, razgledati*, drugi je glagol *dolaşmak: şetati se, şetati, putovati, obilaziti, kružiti, zaobilaziti, obilaziti*. Kao što imamo priliku vidjeti, ova dva glagola imaju vrlo slično značenje, preveli smo ih jednim, zajedničkim prijevodnim ekvivalentom *obići*. Ta dva glagola međusobno se nadopunjuju u jedno značenje koje smo mi na naš jezik preveli glagolom *obići*. Njihova dopuna u ovoj rečenici je imenica *ada* u akuzativu kao direktni objekat. Uz ova dva glagola stoji dodatak koji ima funkciju priloške odredbe a ostvaren je imenskom sintagmom sa dva upravna člana u istovjetnoj funkciji koji prostorni odnos izražavaju skupa sa postpozicijom kadar.

Osvrnut ćemo se i na sami početak rečenice “*adayı*” imenica *ada* - *ostrvo* koja ima na sebi nastavak za *akuzativ* koji je ujedno dopuna glagolu *gezmek*.

- 4) İskandinavya’ya **geçmek üzere** yine o temiz trenlerle Abolimanın’a **gittik**. (174.)

Da bismo prešli u Skandinaviju, ponovo smo otišli u Abo luku, onim čistim vozovima.

U navedenom primjeru upotrijebljeni su glagoli kretanja *geçmek*, čiji su prijevodni ekvivalenti *proći, desiti se, biti, preći, preuzeti* i glagol *gitmek* čiji su prijevodni ekvivalenti *otići, ići, napustiti mjesto, hodati*. Oba ova glagola su glagoli kretanja. Glagol *geçmek* i glagol *gitmek* imaju dopunu u dativu (*İskandinavya'ya geçmek üzere i Abolimanına gittik*)

- 5) Fevzi Paşaya, Mustafa Kemal Paşanın evinin önünde ***rastladım***. Beraber ***yürüdüük*** ve konuştuk. (43.)

Fevzi-pašu sam sreo ispred kuće Mustafe Kemal-paše. Zajedno smo hodali i razgovarali.

U prethodnom primjeru imamo dva glagola kretanja *rastlamak* čiji su prijevodni ekvivalenti prema TDK rječniku *sresti se, suočiti se*, i glagol *yürümek* čiji su prijevodni ekvivalenti *hodati, kretati se, doći, doći do nekog mjesta*. Općeupotrebni glagoli koji su karakteristični za putopisni žanr su *rastlamak* i *yürümek*.

5 APKURZIVNI GLAGOLI KRETANJA

Apkurzivni glagoli: glagoli odmicanja, udaljavanja i napuštanja. Ovi glagoli definiraju smjer odmicanja od određenog mjesta. Dopuna u obliku prijedložnog skupa (od/iz + imenica) označava mjesto/osobu koja je napuštena (otići od roditelja, odjuriti iz kuće), isto kao i dopuna u obliku akuzativa (napustiti dom).⁶

U narednim primjerima zastupljeni su apkurzivni glagoli kretanja koje smo pronašli u našem korpusu.

- 6) 70 mil rıhtımlı, 14 köprülÜ, 6 tünelli Taymis'in siyah suları üstünden, siyah asfalt caddeye ***atlayarak*** otelden gidiyoruz. (142.)

⁶ Mikelić Preradović Nives, Valencijski leksikon glagola hrvatskoga jezika, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2014. Str. 72.

Iz hotela odlazimo prelazeći na crni asfalt sa crnih voda Taymisa koji ima 70 milja, 14 mostova i 6 tunela.

U prethodnom primjeru glagol *gitmek* je upotrebljen u dopuni načinskog gerunda arak/erek. Uz glagol *gelmek* i dopunu u padežu *ablativu* ova konstrukcija glagola spada u apkurzivne glagole koji definiraju smjer odmicanja od određenog mjesta. *Otelden gidiyoruz - odlazimo iz hotela* a način na koji se vrši radnja apkurzivnog glagola izražena je glagolom *atlamak* u formi glagolskog priloga *atlayarak* i sintagme kojoj je on upravni član.

Glagol *atlamak* ima više značenja. Njegovo osnovno značenje *skakati, skočit* - kao što je upotrebljeno i u ovom primjeru. Međutim, prema TDK rječniku ovaj glagol ima i druga značenja kao što su *preskakati, uskočiti, ispustiti, izostaviti*(u pisanju, štampanju), *propustiti dobru vijest*(u novinarstvu), *prevariti se, pogriješiti*.

6 ATKURZIVNI GLAGOLI KRETANJA

Atkurzivni glagoli: glagoli primicanja (motion direction towards). Ovi glagoli definiraju horizontalni smjer kretanja prema lokaciji, a dopuna u obliku prijedložnog skupa označava lokaciju prema kojoj se ide (dotrčati do kuće). Također, isto označava i dopuna u obliku dativa (doći kući, stići kući).⁷

- 7) Fakat o zamanlar yukarı kata kavuşmakta acele eder ve bu avlunun hüznü bulduğumuz mintıkasını *koşarak* geçer, hasır döşeli merdivenleri *atlaya atlaya* çıkardık.

Ali u to vrijeme smo požurili da stignemo do gornjeg sprata i trčali smo kroz tužni dio ovog dvorišta, penjući se hasurom preskačući stepenike.

⁷ Mikelić Preradović Nives, Valencijski leksikon glagola hrvatskoga jezika, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2014. Str, 73.

U prethodnom primjeru glagol kretanja koji pripada skupini atkurzivnih je glagol *koşmak* čiji su prijevodni ekvivalenti *trčati, hitro ići, hitno ići prema nekom mjestu*. Ovaj glagol ima dopunu u akuzativu koju ćemo prikazati sljedećom sintagmom: *avlunun hüznü bulduğumuz mintikası*.

8) Niğde'ye *yaklaşıyorduk*. (97.)

Približavali smo se Niğdeu.

Glagol kretanja *yaklaşmak* čiji su prijevodni ekvivalenti *približiti se, ići naprijed, ličiti, sličiti*. Glagol *yaklaşmak* ima dopunu u dativu. U navedenom primjeru funkciju njegove dopune ima vlastita imenica Niğde.

GLAGOLI KRETANJA RAZLIČITIM PRIJEVOZNYM SREDSTVIMA

Većina glagola u ovoj podklasi je u tvorbenom odnosu s imenicama koje znače imena prijevoznih sredstava (taksirati-taksi, splavariti-splav) te opisuju kretanje korištenjem određenog pomagala (sanjkati, pedalirati, skijati), odnosno nesamostalno kretanje (jahati). Neki glagoli su u tvorbenom odnosu s dijelovima koji se koriste za upravljanje prijevoznim sredstvom (veslati-veslo, jedriti-jedro). Članovi ovog skupa opisuju kretanje entiteta, ali se ne podrazumijeva nikakav zadani smjer kretanja, osim ako nije eksplicitno izražen dopunom. Većinom su neprijelazni, no postaju prijelazni ako se detaljno specificira objekt kojim se upravlja (pilotirati avionom).⁸

Kroz primjere iz našeg korpusa analizirat ćemo ovu skupinu glagola koja je karakteristična za putopisni žanr.

⁸ Mikelić Preradović Nives, Valencijski leksikon glagola hrvatskoga jezika, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2014. Str 74.

- 9) *Otomobiller daha koşmaya* başlamamış, arabalar da, o semtte, yok denecek kadar azdı.

Automobili još nisu ni krenuli, a u tom kraju gotovo da nije bilo automobila.

U ovom primjeru imamo glagol *başlamak* koji ima dopunu u *dativu* glagola *koşmak* (*koşmaya* başlamamış). Glagol kretanja, *koşmak* u svom osnovnom značenju znači *trčati*, *juriti*, *hititi*, *žuriti* ali također ima i svoja dodatna značenja kao što su: *pridružiti*, *pripojiti*, *pridodati*.

Niti jedan prijevodni ekvivalent se ne uklapa u značenje kakvim smo preveli ovu sintagmu a to je glagol kretanja *krenuti*. Vrlo interesantno je spomenuti kako su spojili glagol *koşmak* koji u svom izvornom značenju znači *trčati*. U ovom kontekstu ovi glagoli se uklapaju u skupinu glagola koje trenutno analiziramo. U našem jeziku nemamo sličnih konstrukcija ovog glagola.

- 10) Tramvaj bizi uzak yollardan **dolaştırdı**; Helsinki'nin arka, geri yerlerinden geçtik. Oralari da düzgün, temiz.. Az derin, kayalık bir suyun üzerine kurulmuş uzun, tahta köprüden geçerek bir adaya çıktık. (173.)

Tramvaj nas je vozio dužim putem; Prošli smo zadnji dio Helsinkija. Također su uredni i čisti.. Prešli smo dugi drveni most sagrađen na vodi koja teče kroz kamenito područje i došli do ostrva.

U prethodnom primjeru imamo glagol *dolaştırmak* od glagola *dolaşmak* koji spada u kretanja. Međutim, ono što je privuklo pažnju jeste način na koji je glagol preveden na bosanski jezik, prijevodnim ekvivalentom *dovesti* (dovezao, vozao). Dopuna glagola *dolaştırmak* je u *ablativu* “bizi uzak yollardan dolaştırdı” – “vozio nas je dužim putem.”

- 11) Niğde ile Kayseri arasındaki yolu, Faruk Nafiz'in İstiklal muharebesi senelerinde kona göçe üç günde aştığı o uzun mesafeyi, ben bugün otoray denen yeni icat bir alet içinde, adeta **uçarak geçiyorum**.(99.)

Danas skoro letim u novoizmišljenom uređaju zvanom otoray, putu između Niğdea i Kayserija, velikoj udaljenosti koju je Faruk Nafiz prešao za tri dana da bi migrirao do vile tokom Rata za nezavisnost.

U prethodnom primjeru imamo kombinaciju glagola *uçmak* i *geçmek*. Vrlo je interesantno da je upotrebljen *uçmak* glagol za prijevozno sredstvo koje podsjeća na automobil. U svakodnevnom govoru možemo također čuti poređenje “leti ko avion” dok se misli na automobil.

12) Otobüsün mütemadiyen taşla, toprakla boğuşmasına mukabil otoray, cilalı çelik raylar üstünde yağ gibi *kayıyor*. (98.)

Za razliku od autobusa koji je u stalnoj borbi sa kamenjem i zemljom, otoray klizi poput ulja po uglačanim čeličnim šinama.

U navedenom primjeru imamo glagol *kaymak* što u prijevodu znači *kliziti*.

Automobil koji klizi - želi se reći da ide glatko, bez truckanja. U ovom korpusu smo posmatrali glagole koji izražavaju kretanje prevoznih sredstava te nismo naišli na glagole koji bi se po načinu tvorbe mogli uspoređivati sa naprijed navedenim bosanskim glagolima.

7 GLAGOLI OPAŽANJA

Uz kretanje, drugi pragmatički izvor putopisnog žanra, kao što smo kazali, predstavlja opažanje. Tako, pored motivnih glagola, kao ključni glagoli putopisnog žanra javljaju se glagoli čulne percepcije – glagoli koji upućuju na čulo vida, na opažanje prostora: vidjeti, gledati, posmatrati, nazirati. Navedeni se glagoli obično nalaze na početku figura opisa, i to

pretežno na početku topografije (opisa kakva mjesta, pejzaža ili ambijenta), efikcije (opisa vizualnih karakteristika čovjeka), ali se nerijetko javljaju i na početku monoloških sekvenci.⁹

13) Pencereyi açsam, İskoç çobanlarının türkü ve kaval seslerini **duyacağım gibi geliyor**.(141.)

Imao sam dojam da bih čuo frulu i pjesmu škotskih pastira kada bih otvorio prozor.

Konstrukciju “*duyacağım gibi geliyor*” preveli smo “*osjećam kao da ću čuti*” te kao takva ukazuje na izričaj ličnog opažanja jednog prostora prema nečemu.

14) Boğaziçy'nın bütün evleri bahçeli olmalıyken böyleleri o kadar azdır ki su kenarına yakışan çiçekleri burada **görmek** gözlere adeta yeni bir haz verirdi. (24.)

Iako bi sve kuće Bosfora trebale da imaju bašte, toliko ih je malo da je očima davalo takoreći novo zadovoljstvo vidjeti ovdje cvijeće koje pristaje morskoj obali.

U prethodnom primjeru imamo upotrebljen glagol *görmek* čiji je prijevodni ekvivalent vidjeti, kako smo i preveli. Glagol *görmek* spada u skupinu glagola opažanja te je čest u upotrebi u putopisnom žanru. U primjeru je upotrebljena sintagma „*çiçekleri burada görmek*“ - *vidjeti ovdje cvijeće*, ukazuje na opažanje.

15) Ben böyle kalfalardan ve hanımlardan kaçarak bu yalının geniş odalar ve sofalardan yalnız başıma **gezer**, bunları **dinler**, bir mevsimden bir mevsime **göç eder**. (26.)

Bježeći od ovakvih kalfa i gospođa, lutam sam po velikim sobama i sofama ove vile, slušam ih, prelazim iz jednog godišnjeg doba u drugo.

Vrlo interesantno je da navedeni primjer u cjelosti upućuje opažanje kroz glagol *gezmek* –

⁹ Puriš, Bernisa. Semantičko-stilske vrijednosti leksičkog sistema glagola i pridjeva u putopisnom žanru, Bosanski jezik - časopis za kulturu bosanskoga književnog jezika/ journal for culture of bosnian literary language 13, 2016., str 9.

lutati, obilaziti, dinlemek - slušati, göç etmek – preći. Ovdje želimo istaknuti da *glagol göç etmek* ima preneseno značenje, tj. autor zamišlja.

16) Sokaklarda dolaširken **duyduğum** mahalle, meydan ve sokak isimlerini hatırlamaya çalışıyorum. (143.)

Pokušavam da se sjetim nazive kvartova, trgova i ulica koje sam čuo dok sam hodao po ulicama.

Glagol *duymak* ima značenje *čuti, primiti vijest, informaciju.* Glagol *duymak* spada u kategoriju glagola opažanja. Ovaj glagol autor koristio kako bi izrazio ono što zamišlja/čuje u svojoj glavi.

17) Rıhtımdan yalıya mermer iki üç basamakla çıkılır, basıkça tavanlı, loşça, mermer döşeli büyük bir avlıya girildi. Burada birçok oda kapıları **görünürdü.** (24)

Do vile se sa keja dolazi sa dvije-tri mermerne stepenice, i ulazilo se se u veliko dvorište sa niskim stropom, slabo osvetljeno i mermerom popločano. Ovdje su se vidjela mnoga sobna vrata.

U prethodnom primjeru poslije opisnog dijela imamo i zapažen glagol *görünmek* koji ima svoja značenja: *pokazati se, pojaviti se, činiti se, izgledati.* Sam glagol u ovom kontekstu spada u grupu glagola opažanja.

18) Evin eski adetini **tatbik ederek** hanımefendi selamlıkta bir iftar sofrasını bütün Ramazan geceleri gelen mahalle halkına açık bulundururdu. (27.)

Primjenjujući stari kućni običaj, gospođa je držala iftarski sto u Selamlıku postavljen za ljude iz susjedstva koji su dolazili tokom svih ramazanskih noći (27.)

Ono što je privuklo pažnju u ovom primjeru je glagol *tatbik etmek* čije značenje je upoređivati, sprovoditi, ostvariti, primjetiti. Njegova dopuna je u akuzativu: “*Evin eski adetini tatbik ederek*”

19) Etrafima *bakıyorum*:

Hayalimizde bile görmediğimiz kadar geniş, hendesi, temiz, pergel ve zevkin müşterek eseri, nihayetsiz caddeler. Bu caddeler o kadar mükemmel şeyler ki, bunları “gördüm” diye ayrıca not etmeyi kendimce lüzumsuz bir iş addetmiyorum. (63.)

Pogledam okolo:

Beskrajne ulice široke koliko ne možemo ni zamisliti, opkopi, čiste, zajednički rad kompasa i zadovoljstva. Ove ulice su tako odlične stvari da ne smatram nepotrebnim da ih bilježim kao "vidio sam ih". (63.)

Glagol *bakınmak* u prijevodu na bosanski jezik znači: *gledati okolo, osvrtati se, obazirati se* i kao takav spada u skupinu glagola opažanja. Glagol *görmek* – *vidjeti* koji u ovom primjeru ima svoju dopunu u akuzativu „*bunları gördüm*” – “*vidio sam ih*” spada u skupinu glagola opažanja.

20) Kuafore gittim; burada birşey *gözüme çarptı*; saçlarını çok temiz, kıvarık düzelttiren Fin kadınları tırnaklarına koyu boyalar sürmüyorlar; anladım ki, burada, süsleneceğiz diye yaradılışın dışında bir şeyler yapmaya özenmiyorlar. (172.)

Kod frizera; nešto mi je ovdje zapalo za oko: Finkinje koje imaju tako čistu i gipku kosu ne nanose tamnu boju na nokte; Ovdje nemaju naviku raditi nešto što nije prirodno samo zato da bi se uredile.

U prethodnom primjeru imamo glagol *göze çarpmak* koji se uklapa u naše značenje “zapasti za oko” ili “zapeti za oko”. Prema TDK rječniku *göze çarpmak* ima značenje skrenuti pažnju tj *dikkati üzerine çekmek*. Ovaj glagol obično se koristi kako bi se izrazilo da nešto privlači pažnju ili da je primjećeno. Imenica „göz“ ovdje ima figurativno značenje i obično se koristi

da označi pažnju ili svijest. *Çarpmak* znači snažno *udariti ili udariti nešto*. Međutim u izrazu *göze çarpmak*, ova radnja ima figurativno značenje. Glagol *göze çarpmak* imamo priliku vidjeti u više obilka a ovaj je jedan od njih.

21) *Gördüğüne bir türlü inanamayan gözlerimi dört açarak baktım; baktım. (174.)*

Ne mogavši da vjerujem u ono što vidim, gledao sam s čuđenjem.

U prethodnom primjeru imamo konstrukciju “gözlerimi dört açarak baktım”- „*gledao sam s čuđenjem*”. Sama konstrukcija kada je prevedemo na bosanski jezik ima preneseno značenje “*začuđivanja, nevjerice ili iznenađenja*”. Glagol *bakmak – vidjeti, gledati* spada u skupinu glagola opažanja. Glagol *bakmak* je veoma raznolik i može se koristiti u različitim kontekstima kako bi se izrazile različite radnje koje uključuju gledanje, razmišljanje, ispitivanje ili traženje. Ovisno o kontekstu, značenje može varirati, ali u osnovi se radi o akciji gledanja ili promatranja. Njegova dopuna je glagol *açmak – otvoriti*, preoblikovan u načinski gerund arak/erek koji nam nagoviještava način vršenja radnje tj način gledanja.

22) *Büyük ve zengin camekanları, henüz elifini bilmediğimiz bir göz avlama sanatının zalim incelikleriyle düzeltilmiş mağazalar.. Sabahın pembe aydınlığında pırıl pırıl yanan kocaman billur camların arkasında adı bir meyve, çiy bir biftek, bir cep defteri, bir halı, bir stilo, firuzeden bir bilezik veya pirlanta bir gerdanlığının korkunç cazibesıyla **gözü çekiyor**. (63.)*

Prodavnice sa velikim i bogatim izlozima, ukrašene pretjeranom preciznošću umijeća da se privuče pogled koje mi još uopće ne poznajemo. Iza velikih staklenih ploha koje blješte na ružastoj jutarnjoj svjetlosti neodoljivom privlačnošću pogled plijene (sada nabrojite šta to sve plijeni pogled).

Gözü çekmek u ovoj konstrukciji prevodimo kao glagol *privlačiti pogled*. Ovaj glagol ima slično značenje kao i glagol *göze çarpmak*. Ovo je frazeološki izraz sastavljen iz imenice *göz* koja je u funkciji direktnog objekta glagola *çekmek* a koji ima osnovno značenje „*göz – oko*’ dok u ovome glagolskom frazeologizmu izražava značenje *privući pogled, plijeniti pogled*.

23) Fakat bu muhteşem sokak dekoru içinde ne garip işler gören adamlar **göze çarpıyor**: İyi giyinmiş, iyi taranmış, yüzü rahat birtakım efendiler, caddelerin muhtelif noktalarında küme küme durarak şarkı söyleyip mızıka çalıyordu. Ne var? Bir umumi neşe mi, bir bayram mı var? Hayır, ne neşe ne de bayram! Bunlar Almanya'nın adedi günden güne artan sefalet habercileri, işsizleri, dilencileridir. (64.)

Ali kakve se čudne stvari ističu ljudi koji obavljaju tako neobične poslove u ovom veličanstvenom uličnom ambijentu: nekoliko otmjenih ljudi dobro obučenih, mirnog lica, neki dobro obučeni, dobro počešljani stajali su u grupama na raznim mjestima na ulicama, pjevajući i svirajući na harmonici. Nije li ovo usna harmonika? Šta se dešava? Je li to opšta radost ili praznik? Ne, ni praznik ni veselje! To su glasnici bijede, nezaposleni i prosjaci, čiji se broj u Njemačkoj iz dana u dan povećava. (64.)

Kao što imamo priliku vidjeti, uz glagol ide popratna imenica *göz*. Naravno da je *oko* samo po sebi imenica opažanja i kao takva uklapa se u ove konstrukcije. Tako imamo primjer glagola *göze çarpmak*, koji ima značenje prema TDK rječniku *isticati se*, te se odlično uklapa u sam koncept ovog primjera. Izraz *göze çarpmak* koristi se kako bi privuklo pažnju posmatrača i označava stvaranje vizuelnog utiska.

24) Gördüğüne bir türlü inanamayan **gözlerimi dört açarak** baktım; baktım.(174.)

Ne mogavši da vjerujem u ono što sam vidio, gledao sam raširenih očiju; Pogledao sam. (174.)

U prethodnom primjeru imamo glagol 'gözlerimi dört açarak' gdje je glagol *açmak* – *otvoriti* modifikovan u načinski gerund *arak/erek* čiji bi prijevodni ekvivaletni na bosanskom jeziku bili: čudno gledajući, nemogavši otvoriti oči dovoljno široko.

U prethodnim primjerima imamo priliku vidjeti kako se imenica *göz* - *oko* ponaša i kakva značenja ima. Slično tome postoje i drugi primjeri koji sarže imenicu *göz* a koje nismo uspjeli pronaći u korpusu. Naprimjer: izraz *göz alıcı* označava nešto što je primjetno i estetski ugodno. Glagol *gözlemek* znači pažljivo gledati i posmatrati. Svi ovi izrazi su povezani sa

25) Yatağa gireceğim sırada mavi kaplı büyük bir kitap, başucumda komodinin üstünde, ***gözüme ilişti.*** (189.)

Kad sam htio otići na spavanje velika knjiga u plavim koricama mi je zapela za oko na mom noćnom ormariću. (189.)

Prema rječniku savremenih turskih idioma značenje ove konstrukcije *göze ilişmek* ima značenje *slučajno se pojaviti i privući pažnju kada se neko ili nešto ne traži.*

Kao što imamo priliku vidjeti u prethodnim primjerima upotrebljeni su glagoli koji imaju kombinaciju sa imenicom *göz* kako bi se izrazila radnja koja se vrši kroz oči. Glagoli opažanja pomažu nam da izrazimo svoje iskustvo i interakciju sa svijetom oko sebe putem osjetila. Ovo su samo neki od primjera koji imaju konstrukciju sa imenicom *göz*.

8 PRIDJEVI

Pridjevi bitno određuju karakter opisa u putopisnom žanru. Pridjevi su riječi koje se koriste da bi opisale, kvalifikovale ili dodale više informacija o imenicama, zamjenicama I drugim vrstama riječi. U turskom jeziku se nazivaju *sıfatlar* te služe da bi opisale svojstva ili karakteristike nečega. U ovom radu analizirat ćemo opisne pridjeve i prikazati kako su različiti autori upotrebljavali ovu vrstu riječi.

Prosti pridjevi sastoje se od jedne riječi; ***küçük*** evler, ***beyaz*** elbisem. Složeni pridjevi razlikuju se po stepenu složenosti. Oni se kreću od struktura koje se sastoje od imeničke fraze označene sufiksima; -li i -ki (bahçedeki ağaç, şekerli limonata).¹⁰

¹⁰ Korkmaz, Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), 3. baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009. str. 170.

9 OPISNI PRIDJEVI

Opisni (kvalitativni) pridjevi predstavljaju osnov svake deskripcije. Za putopisnu je tematiku posebno značajna deskriptivna figura topografija. Ova se figura obično smatra žanrovskom dominantom putopisa. Topografija označava detaljan opis a) naselja ili njegova dijela (četvrti, ulice, parka, groblja i sl.), b) unutrašnjosti kakva prostora (muzeja, crkve, stana i sl.) te c) krajolika ili njegova dijela (rijeke, planine, šume, vinograda i sl.).¹¹

Opisni pridjevi u turskom jeziku, kao i u većini jezika, koriste se kako bi se opisale osobine, svojstva ili karakteristike objekta ili ljudi. Pridjevi daju dodatne informacije o subjektu ili imenici u rečenici i često se koriste kako bi se upotpunila slika ili razumijevanje onoga o čemu se govori.

Semantika opisnih pridjeva u putopisnoj topografiji najvidljiviji je u uspostavljanju odnosa kvaliteta (star, nov) te odnosa veličine (mali, velik) u opisu naselja, njihovih dijelova ili njihove unutrašnjosti.

U sljedećim primjerima izdvojit ćemo opisne pridjeve koje smo pronašli u Antologiji koju obrađujemo.

- 1) Sabah kahvaltısından sonra otelimden çıktım. Bana şimdilik her şey kapalı olan Frankfurt caddelerinde gelişi güzel dolaşıyorum. Seyyahın yabancı kaldırımlar üzerinde *göze çarpan bir acayip* hali var. Gözleri *etraftaki ahatsız* eşyayı kavramak için yataklarından lüzümünden fazla fırlamışlardır; kulakları ise, *işitiklerinin manasını seçebilmek mezbuhane gayretiyle sersemleşmiş başının iki yanında asabi* yapraklar gibi dikilmişlerdir. **Victor Hugo'nun İstanbul'u gören meşhur patlak gözlü adamı** bir karikatür değil, seyyahın daima doğru kalacak olan bir portresidir. Frankfurt caddelerinde, *kabarık dikkatlerimle* kendimi bu karikatüre dönmüş hissediyorum. (63.)

¹¹ Bağić Krešimir, Rječnik stilskih figura. Zagreb: Školska knjiga, 2012, 312.str

Napustio sam svoj hotel nakon doručka. Opušteno lutam ulicama Frankfurta, gdje je zasad za mene sve zatvoreno. U držanju putnika na stranim ulicama ima nešto čudno što pada u oči. Oči su im izbuljene iz očnih duplji više nego što je potrebno da bi razumjeli nemirne pojave oko sebe; uši su mu, s druge strane, zasađene kao nervozno lišće sa obe strane njegove zapanjene glave sa naporom da može da razlikuje značenje onoga što čuje. Čuveni čovjek izbuljenih očiju Viktora Igoa koji vidi Istanbul nije karikatura, već portret putnika koji će uvijek ostati istinit. Na ulicama Frankfurta, sa svojom napuhanom pažnjom, osjećam se kao da sam se vratio u ovaj crtić. (63.)

Autor, Ahmet Haşim, u ovome paragrafu opisuje putnika u stranom mjestu. On koristi sljedeće primjere kako bi to opisao:

göze çarpan bir acayip hali – nešto čudno što pada u oči, etraftaki ahatsız eşyayı - nemirne pojave oko sebe (ovaj primjer nije čest u bosanskom jeziku ali se koristi za opisivanje situacija ili fenomena koji su karakteristični konstantnim promjenama i nestabilnošću. To znači da se stvari često mijenjaju ili su u stalnom pokretu), asabi yapraklar – nervozno lišće (ovaj primjer pridjeva također nije često upotrebljiv u našem jeziku a odnosi se na lišće koje je nemirno ili uznemireno zbog vjetra ili drugih faktora), meşhur patlak – čuveni čovjek, kabarık dikkatlerimle - napuhanom pažnjom (napuhana pažnja opisuje pažnju koja je uzbuđena ili preosjetljiva)

2) Etrafima bakınıyorum:

Hayalimizde bile görmediğimiz kadar geniş, hendesi, temiz pergel ve zevkin müşterek eseri, nihayetsiz caddeler. Bu caddeler o kadar mükemmel şeyler ki, bunları gördüm diye ayrıca not etmeyi kendimce lüzumsuz bir iş addetmiyorum.(63.)

Pogledam:

okolo:

Beskrajne ulice široke koliko ne možemo ni zamisliti, opkopi, čiste, zajednički rad kompasa i zadovoljstva. Ove ulice su tako odlične stvari da ne smatram nepotrebnim da ih bilježim kao "vidio sam ih". (63.)

U prethodnom primjeru imamo zastupljene pridjeve: **geniš, hendesi, temiz pergel, zevkin müşterek caddeler, mükemmel caddeler**. U ovim primjerima važno je da kažemo kako putnik ulice u ovom gradu koji opisuje vidi savršenim. Autor je očito doživio jedno od nevjerovatnih iskustava u gradu s ulicama koje se prostiru beskrajno. Te ulice su opisane kao prostrane i do te mjere široke da je teško zamisliti njihovu punu veličinu. Kao što smo u uvodnom dijelu rekli da su opisni pridjevi osnov deskripcije na ovom primjeru je to vidno, ulice su detaljno opisane da ih možemo zamisliti.

- 3) **Büyük, zengin** *camekanları, henüz elifini bilmediğimiz bir göz avlama sanatının zalim incelikleriyle düzeltilmiş mağazalar...* Sabahın **pembe aydınlığında** parıl parıl yanan **kocaman** billur camların arkasında adi bir meyve, çiy bir biftek, bir cep defteri, bir halı, bir stilo firuzeden bir bilezik veya pırlatan bir defteri korkunç cazibisiyle gözü çekiyor. Caddelerin sağında ve solunda tıpkı ikinci Fredrik'in **meşhur** piyadeleri gibi **sert**, bir hizda dizilmiş ve mağrur cepheleleri baştan başa ticari **altın** yazırlarla kaplanmış granit renginde hayat kaynağ **koca** binalar.. Bunların bana verdiği göz zevkinden burada ayrıca bahsetmeyeceğim. Yalnız pencereleer üzerinde duracağım. Arkalarında kış fidanlarının **kırmızı** çiçekleri ve iri **yeşil** yapraklarının tembel tembel. Dinlendiği silinmiş **büyük kristal** cam. **Bembeyaz** tül perdeli Mesut Frankfurt pencereleeri. Hastahane kışla, köşk, mağaza ve mektep pencereleeri burada hep Alman kadınlarının eliyle, ruhu aynı mahrem hulyalarla deli edecek gizli bir sadet kavrayıp getirecek olan bir kimse ,kendini memleketine güzel bir hizmet yapmış addedebilir. (64.)

Prodavnice sa sjajnim bogatim izlozima, fino ukrašene, upadljive umjetnosti koja nam još nije znana... Iza ogromnih kristalnih čaša koje blistavo plamte u ružičastom svjetlu jutra, voće, tragovi sa kapljicama rose, džepni notes, tepih, tirkkizna narukvica ili dijamantski prsten, sveska, mami poglede svojim strašnim šarmom. Na desnoj i lijevoj strani ulica, baš

kao i čuvena pješadija Fridrika Drugog, poredale su se ogromne građevine boje granita čvrsto i brzo i njihove ponosne fasade prekrivene trgovačkim zlatnim natpisima. Stat ću na prozorima. Iza njih lijeno **crveni** cvjetovi zimskih sadnica i veliki **zeleni** listovi. Leži na obrisanom **velikom kristalnom** staklu. Mesut Frankfurt prozori sa **čisto bijelim** zavjesama od tila. Bolničke barake, ljetnikovci, trgovine i školski izlozi uvijek su tu u rukama Njemica, osoba koja će shvatiti tajnu jednostavnost od koje će duša poludjeti istim privatnim snovima, može smatrati da je učinila dobru uslugu. njegova zemlja. (64.)

U prethodnom primjeru imamo veliki broj opisnih primjera od kojih izdvajamo:

Büyük, zengin camekanlar, pembe aydınlık, **kocaman** cam, **meşhur** piyadeleri, **altın** yazılar, **koca** binalar, **kırmızı** çiçekler, **yeşil** yapraklar, **büyük kristal** cam, **bembeyaz** tül

U prethodnom paragrafu autor, Ahmet Haşim navodi veliki broj opisnih pridjeva. Krenut ćemo od samog početka gdje autor opisuje izloge rekavši: „Büyük, zengin camekanları” – prodavnice sa sjajnim, bogatim izlozima”, “incelikleriyle düzeltilmiş mağazalar” “fino ukrašene prodavnice”. Autor nastavlja opisivati ono što se nalazi u tim prodavnicama: parıl “parıl yanan kocaman billur camların arkasında” – “iza ogromnog kristalnog stakla koje sjajno gori”, “bir stilo firuzeden bir bilezik” – “tirkizna narukvica“. “altın yazılarla kaplanmış granit renginde hayat kaynağ koca binalar” – “velike građevine koje daju životost, u boji granite, prekrivene zlatnim natpisima”, niz nastavljamo sa sljedećim primjerom; fidanlarının kırmızı “çiçekleri ve iri yeşil yapraklarının tembel tembel”, “büyük kristal cam” – “veliko, kristalno staklo”,

- 4) Fakat bu **muhteşem** sokak dekoru içinde ne **garip** işler gören adamlar göze çarpıyor.. (64.)

Ali u ovom veličanstvenom uličnom dekoru ističu se muškarci koji rade čudne stvari. (64.)

Muhteşem sokak (na bosanskom jeziku značilo bi “izvanredna ulica” ili “veličanstvena ulica”, ovisno o kontekstu i intenciji autora. Ovaj opis ukazuje na to da je ta ulica posebna, lijepa ili neobična na neki način), **garip** işler (ovaj pridjev naglašava da njihove radnje odstupaju od uobičajenog ili su nekonvencionalne)

- 5) Akşam oluyor. *Lacivert* gece, bin bir ışık beneğiyle caddeleri dolduruyor; *karanlık* köşelerde *siyah* mantolarına sarılmış *birtakım korkak, genç kadın* çehreleri belirdi. Bunlar bir değil, iki değil, belki binlerden fazla! Bunlar ne? Bunlarda açlığın gündün güne arttırdığı kıt müşterili Alman gece fahişleridir. Almanya *pembe ve büyük* bir elmadır. Fakat içi kurtludur.

Večer je. Tamnoplava noć ispunjava ulice sa hiljadu i jednom svetlošću; U mračnim uglovima pojavila su se brojna lica uplašениh mladih žena umotanih u svoje crne ogrtače. Ne jedan, ne dva, možda više od hiljadu! Šta su ovi? To su njemačke noćne prostitutke sa oskudnim mušterijama, čija glad iz dana u dan raste. Njemačka je ružičasta velika jabuka. Ali iznutra je crvava.

U prethodnom primjeru autor koristi primjer **“Lacivert** gece” – **“tamnoplava noć”** ili **“noć koja je obavijena tamnoplavom bojom”**. Lacivert je nijansa tamne boje koja se često povezuje s dubinom i tajanstvenošću.

U sljedećem primjeru putnik autor opisuje Njemačku kao veliku ružičastu jabuku: **“pembe ve büyük** elma” – **“ružičasta velika jabuka”** a u nastavku opisuje kao **“içi kurtludur”** – **“crvavu iznutra”**. Ova rečenica sugerise na zanimljiv kontrast između vanjskog izgleda i unutrašnjeg sadržaja. “Njemačka je ružičasta velika jabula” sugerise na vanjsku privlačnost i pozitivnu sliku koju mnogi ljudi mogu imati o Njemačkoj, možda u smislu bogate kulture, ljubaznih ljudi ili prekrasnih gradova. S druge strane, izraz “ali je iznutra crvava” naglašava postojanje problema ili nedostataka u toj slici.

- 6) O işgal yıllarının **ağır** loşluğu sanki şehre öylesine sindi ki, orada görecek hısım akraba ve can arkadaşlar olmasa, orasını 40 yıl görmesem göre esim gelmez.(68.)

Kao da je teška sumraka tih godina toliko prožela grad, da nema rodbine i dragih prijatelja da ne bih ni poželio da ga vidim. (68.)

U prethodnom primjeru autor opisuje sumrak kao težak: **ažir** lošluđu. Sintagma “težak sumrak” upotrebljava se kako bi se opisao sumrak na način koji sugerise mračnost, ozbiljnost ili nostalgičnost. Naravno, u ovom značenju ne misli količinsku teškoću nego na figurativnu.

- 7) Gece karanlığının az çok ağrı masından ibarettir gün. Gök ne **karadır** ne de **ak**, Renksizliğin tek kendisi olan beti benzi kül bir kurşunidir; Ve kurşun gibi **ağır** oturur insanın gönlüne. (69.)

Dan je manje-više bol noćne tame. Nebo nije ni crno ni bijelo; I leži teško kao olovo u nečijem srcu. (69.)

Gök ne **karadır** ne de **ak**, - u ovom primjeru autor želi da opiše vrijeme prije zalaska sunca u gradu Frankfurtu.

- 8) Gök, su doludur, **pis** bir tulum gibi aşağıya sarkar. (69.)

*Nebo je puno vode, visi kao **prljavo** odijelo. (69.)*

U prethodnom primjeru autor Ahmet Hašim i dalje opisuje svoje zapažanje Frankfurta. Opsiuje kišni dan te na koji način vidi vremenske neprilike i nebo u tom trenutku. “**Pis** bir tulum” – “visi kao prljavo odijelo”, autor u ovom primjeru želi reći da nebo u tom trenutku izgleda ružno i sablasno. Ova rečenica s pridjevima opisuje sliku teškog, kišovitog dana gdje se nebo čini teškim i zasićenim vlagom. Upotreba pridjeva “*prljavo*” naglašava tamnu i mutnu nijansu neba, stvarajući sliku sivila i težine atmosfere.

- 9) Balon satan bir adamın omzundan, sırtından, bileklerinden havaya **kırmızı, mavi, yeşil** balonlar yükseliyordu. (69.)

Crveni, plavi i zeleni baloni dizali su se sa ramena, leđa i zapešća čovjeka koji prodaje balone. (69.)

U prethodnom primjeru autor opisuje kojih boja su baloni te je opisao na koji način prodavač drži te balone: “**kırmızı, mavi, yeşil** balonlar” - *Crveni, plavi i zeleni balon*”. Upotreba boja kao opisnih pridjeva vrlo je česta.

- 10) Yaşlı, yaşlı bir adamın ardınca **yarım pabuçlu üstü başı pırtık bir** çocuk geçiyordu.. (69.)

Za starcem prolazio je odrpani dječak u napola istrošenim polucipelama.. (69.)

U prethodnom primjeru autor zapaža dječaka te kako je on obučen. U veoma oskudnom stilu navodi: “**yarım pabuçlu üstü başı pırtık bir** çocuk” – “*odrpani dječak u napola istrošenim polucipelama*”. Ovaj opis dječaka ukazuje na scenu gdje su obuća i odjeća vidljivo iznošeni i neugledni. Dječakovu odjeću i cipele obilježava iznošenost i trošenje, što sugerise da nema mnogo materijalnih resursa. Ovaj opis također može ukazivati na dječakovu skromnost i teške uslove života koje prolazi. To je slika koja može izazivati sažaljenje i empatiju prema dječaku i njegovim okolnostima.

- 11) Efendim taç mahal, **yakın** tarihe ait Hint efsanesinin başında gelen bir sevda destanının taştan oyulmuş, **zarif ve murassa** bir abidesidir.

Bu türbe **muazzam** ve **latif** bir bahçenin ortasındadır. Etrafı **kırmızı** Hint taşından yapılmış **yüksek** bir duvarla Çevrili olan bu bahçenin cümle kapısından girince karşınıza bütün zarife ve sanatıyla 4 minarenin muhafazası altında, bir **büyük** ve yanlarda 2 **küçük beyaz** mermer kubbesi ve büyük kubbenin altında bütün bina boyunca yükselen Türk stili kapısıyla ‘Tac Mahal’ çıkar.

Yanları dışarda yüksek ağaçlarla ve daha içte bodur ve munatazam sıra servilerle ile süslenmiş, ortasında yüzlerce fiskiye bulunan dar, sığ ve uzun havuzun 2 kenarındaki mermer yoldan türbeye doğru giderken bu havuzu, kapı ile türbe arasında daha yüksek ve daha derin mermer bir küçük havuz ikiye böler ve dar havuz buradan tekrar aynı resimle türbe yakınının kadar devam eder. Bu **ince uzun** havuz **sade** bahçeyi süslemek ve türbenin heyet-i umumiyesesine nefaset ilave etmekle kalmaz; Bu mimari inciyi ayna gibi sularına aksettirerek seyredenlere peri masallarındaki gibi sudan binalar çıkıyormuş tesiri yapar. Yok, amma **çok güzel** bir şeydir.

Bina bahçe zemininden 5 - 6 m kadar yüksekte kamilen Mermerin döşeli **geniş** bir teras üzerine 8 köşeli olarak yapılmıştır. Türbenin kapısı, iç ve dış cidarları hep beyaz mermere kakılmış **kıymetli** ve **renkli** taşlardan işlenmiş **çok güzel çiçekli mozaiklerle** süslüdür.

3 şerefeli minarelerin vazifesi sadece süsleyicidir. İmparatoriçenin sandukası (ve sonradan gömülen imparatorunki) fevkalade hünerle oyulmuş paravana şeklinde 8 köşeli bir parmaklığında ortasında ve bütün bu oyma mermer nakışlardan süzülen **loş ve ketum bir ala** ışık içindedir. (96.)

Gospodine, Taj Mahal je uklesan od kamena, elegantan i lijep spomenik ljubavnog epa, koji je na početku indijske legende novije historije.

Ovaj mauzolej se nalazi usred veličanstvenog i predivnog vrta. Okružen visokim zidom napravljenim od crvenog indijskog kamena, čitava ova bašta očuvana je od znatiželjnih pogleda. Ulazeći kroz glavna vrata ovog vrta, susrećete se s Taj Mahalom, koji je sačuvan pod zaštitom četiri tornja s elegancijom i umjetnošću. Velika bijela mramorna kupola središnja je, okružena sa dva manja bijela mermera sa stranem i ispod te velike kupole proteže se turska stilizirana vrata.

Sa strane su visoko drveće, dok se unutrašnjost bašte uređuje niskim i uredno posađenim cedrovima, sa stotinama fontana u sredini, uz usku, plitku i dugu fontanu sa mermernim stazama sa strane koje vode prema mauzoleju. Ova fontana dijeli ovu tanku dugu fontanu na pola i nastavlja sve do samog mauzoleja. Ova uska i dugačka fontana ne služi samo za ukrašavanje vrta i dodavanje elegancije glavnom zdanju, već i, kao arhitektonski dragulj, stvara efekat da se zgrade izdižu iz vode kao u bajkama.

Zgrada je izgrađena na širokoj terasi od mermera, oko 5-6 metara iznad nivoa vrta. Vrata mauzoleja, kako unutrašnja, tako i spoljašnja struktura, ukrašena su prelijepim mozaicima sa vrijednim i šarenim kamenim cvjetovima, svi izrađeni od bijelog mermera.

Trospratni minareti imaju isključivo dekorativnu ulogu. Središnji dio carice Mumtaz Mahal (i kasnije cara) izvanredno je izrađen i ukrašen rešetkom u obliku osmougla sa izrezbarenim mramornim detaljima, sve obasjano tihim i suptilnim svjetlom koje se prelama kroz ove ureze u mermeru.

Autor, Burhan Felek opisuje Taj mahal. U ovom primjeru želimo pokazati kako autor, da bi objektivno opisao jednu građevinu koristi puno primjera.

Prvi primjer bi bio “**zarif ve murassa** bir abidesidir” – “elegantan i lijep spomenik”.

Opisujući spomenik kao da je elegantan daje mu poseban značaj jer se obično žena ili stil opisuje ovim primjerom.

U sljedećem primjeru autor opisuje baštu: “**muazzam** ve **latif** bir bahçenin ortasındadır” – nalazi se usred ogromne i prelijepe bašte”. Kao što vidimo autor je upotrijebio pridjeve **muazzam i latif** . Ovo su pridjevi arapskog porijekla.

Sljedeći primjer je “**kırmızı** Hint taşından yapılmış” – “od **crvenog** indijskog kamena”.

Ovdje autor želi da naglasi da je taj kamen crven i da je po tome poseban a drugi primjer u istoj rečenici je nastavak “**yüksek** bir duvarla” – “okružen visokim zidom” također, i ovdje se želi naglasiti visina zida.

U istoj rečenici imamo istaknut sljedeći primjer: “bir **büyük ve yanlarda iki küçük beyaz** mermer kubbesi” – “jedna velika i dvije male kupole od bijelog mramora sa strane”.

Sljedećim primjerom autor opisuje fontanu: “daha **yüksek** ve daha **derin** mermer bir küçük havuz” – “viša i dublja mermerna mala fontana”.

U sljedećem primjeru autor i dalje opisuje fontanu i baštu primjerom: “**ince uzun** havuz **sade** bahçeyi” – ova sintagma sadrži primjere koji opisuju svojstva imenica. **Tanak i dug**: ova dva pridjeva opisuju imenicu fontana. Drugi primjer **sade** – jednostavan opisuje imenicu **vrt**, te želi reći da je vrt dizajniran na jednostavan način.

Sljedeći primjer koji želimo istaći iz ovog korpusa je “**çok güzel bir şeydir**” – ‘çok’- ‘puno’ u ovom primjeru naglašava označenu karakteristiku ili stanje dok pridjev ‘güzel’ - ‘lijep/a/o’ opisuje imenicu ‘şey’ – stvar. “Bir” – označava neodređenost imenice koju prati “şey”. Ovaj primjer ćemo vrlo često susresti kako u govornom tako i u pisanom turskom jeziku.

Primjer koji ćemo sljedeći analizirati je **geniş bir teras** – ovaj pridjev **geniş** opisuje imenicu **terasa** i naglašava da je terasa široka ili prostrana. Neodređeni član *bir* u ovom slučaju označava da se radi o jednoj terasi a ne o nekoj specifičnoj.

Sljedeći primjer je “**kıymetli ve renkli taşlardan**” – na bosanskom jeziku naglašava vrijednost i raznolikost dragog kamenja. “**kıymetli**” znači “**dragocijen**” ili “**vrijedan**”, opisuje visoku vrijednost tih kamenja, “**renkli**” označava da su ta kamenja raznobojna i raznolika a “**taşlardan**” – “**taş**” – “**kamen**”, imenica koja je primila nastavak za množinu i nastavak za ablativ. U ovom primjeru označava vrstu materijala o kojem je riječ. Ova sintagma sugerše da se radi o dragocijenom kamenju različitih boja, što ih čini posebno atraktivnim i vrijednim.

Sljedeći primjer koji ćemo analizirati je: „**çok güzel çiçekli mozaiklerle**“, ova sintagma na bosanskom jeziku naglašava ljepotu i dokarativnost mozaika s cvjetnim motivima. ‘**çok**’ znači „vrlo“ ili „mnogo“, ističe da je nešto izuzetno. „**Guzel**“ znači „lijepo“, opisuje kako izgleda mozaik, „**çiçekli**“ označava da su mozaici ukrašeni cvjetnim uzorcima, „**mozaiklerle**“ znači da se radi o više mozaika, „**susludur**“ potiče od glagola „**süslemek**“ što znači *ukrasiti ili dekorisati* što dodatno naglašava dekorativnost mozaika. Ova sintagma ističe da su mozaici prekrasni i bogato ukrašeni cvjetnim motivima.

Zadnji primjer ovog odlomka je **loş ve ketum** bir ala ışık – na bosanski jezik se može opisati kao „slabo svjetlo i tajanstvena plava svjetlost“. „Loş“ znači „slabo“ ili „mračno“ te opisuje intenzitet svjetla. „**Ketum**“ znači „tajanstveno“ ili „šutljivo“, opisuje svojstvo svjetla koje nije jasno ili otvoreno, „**ala**“ označava boju, u ovom slučaju „plava“, „ışık“ znači „svjetlost“, označava prirodu onoga što se opisuje. Opisuje se situacija u kojoj postoji jedna slaba i tajanstvena plava svjetlost koja može stvoriti intrigantno ili mistično okruženje.

- 12) Zaten eski zamanda her semtte bakkalıye mağazaları yoktur; mahalle bakkalları ise her şeyin adısını, ucuzunu, bayat, bozuk, mahlut, **böcekli ve sineklisini** satarlardı. (75)

U stara vremena nije bilo prodavnica u svakom krugu; S druge strane, kvartovski

prodavači prodavali su nazive svega, jeftinog, ustajalog, pokvarenog, mahluta, insekata i muha.

U odlomku imamo istaknut primjer “**böcekli ve sineklisini** satarlardı” na bosanskom jeziku opisuje da su prodavali insekte s naglaskom na pridjeve. “Bocekli” znači “s insektima”, ističe prisutnost insekata, “sineklisini” znači “s muhama” ili “pun muha”, opisuje vrstu insekata (muhe) prisutnih u situaciji, “satarlardı” označava prošlu radnju od glagola „satarmak“. Ova sintagma opisuje situaciju u kojoj su prodavali proizvode ili namirnice koje su bile prisutne ili pune insekata, u ovom slučaju, muha.

10 ZAKLJUČAK

Motiv putovanja čest je u književnim tekstovima jer putovanje znatno utječe na razvoj radnje, ono uzrokuje promjenu i pokreće zaplet.

U ovom radu smo obradili općeupotrebne glagole kretanja gdje ćemo izdvojiti primjer glagola *varmak* čiji je prijevodni ekvivalent prema TDK rječniku *stići, dostići, dosegnuti* i glagol *yürümek* čije je značenje *hodati, kretati se u bilo kojem smjeru, doći, kretati se*. Nakon ove kategorije, analizirali smo apkurzivne glagole, od kojih ćemo spomenuti primjer glagola *atlamak* koji ima više značenja. Njegovo osnovno značenje *skakati, skočiti*. Međutim, prema TDK rječniku ovaj glagol ima i druga značenja kao što su *preskakati, uskočiti, ispustiti, izostaviti*(u pisanju, štampanju), *propustiti dobru vijest* (u novinarstvu), *prevariti se, pogriješiti*.

Kategorija koju smo sljedeću obradili u radu su atkurzivni glagoli – *yaklaşmak* čiji su prijevodni ekvivalenti *približiti se, ići naprijed, ličiti, sličiti*.

Također, obradili smo grupu glagola kretanja koji se koriste kako bi izrazili vožnju različitim prijevoznim sredstvima. Ovo je možda i najzanimljivija grupa glagola. Riječ je naime o zanimljivoj upotrebi glagola kretanja za prijevozna sredstva, naprimjer, *kaymak* što u prijevodu znači *kliziti*. Automobil koji klizi - želi se reći da lagano, glatko ide.

Također, obradili smo i glagole opažanja koji su također vrlo usko vezani za putovanja. Jedan od primjera jeste glagol *göze çarpmak* koji se uklapa u naše značenje “zapasti za oko” ili “zapeti za oko”. Prema TDK rječniku *göze çarpmak* ima značenje skrenuti pažnju tj *dikkati üzerine çekmek*. Glagol *göze çarpmak* imamo priliku vidjeti u više obilka a ovaj je jedan od njih. Kroz detaljnu analizu ovih glagola, istraženo je kako svaki od njih doprinosi različitim nijansama značenja i kontekstima u kojima se koriste. Ovaj rad pruža dublje razumijevanje upotrebe ovih glagola u jeziku i njihovog uticaja na preciznost i bogatstvo izražavanja u komunikaciji.

Na samom kraju jedan dio rada posvetili smo opisnim pridjevima. U ovom istraživačkom radu detaljno smo analizirali upotrebu opisnih pridjeva. Različiti autori su na posve različit način opisivali gradove gdje smo uvidjeli kako ovi pridjevi igraju ključnu ulogu u obogaćivanju našeg razumijevanja urbanog okruženja. Gradovi, kao složeni i raznovrsni entiteti zahtijevaju precizan jezik kako bi se dočarale sve nijanse i karakteristike koje ih čine

jedinstvenim.

Kroz analizu pridjeva koji su autori koristili u opisu gradova, ulica, trgovina, izloga, vremena, spomenika, građevina i mnogih drugih elemenata, uočavamo bogatstvo jezika u opisu urbanog pejzaža. Neke od najzanimljivijih pridjeva ćemo spomenuti: *zarif ve murassa, kıymetli ve renkli taşlardan, muazzam ve latif bir abidesidir, lacivert gece*.

Ovi pridjevi omogućili su nam da osjetimo atmosferu, estetiku i duh grada, čineći ga živim i opipljivim za čitaoca ili slušaoca. Osim toga, kroz ovo istraživanje razumjeli smo da opisni pridjevi nisu samo lingvistička sredstva, već i katalizatori emocionalnog odgovora. Oni mogu izazvati različite emocije i asocijacije, čineći opis grada još dubljim i višeznačnijim. Na kraju, opisni pridjevi su ključni element u stvaranju životopisnih i inspirativnih opisa. Njihova pažljiva selekcija i upotreba mogu transformisati način na koji doživljavamo urbano okruženje.

Kada je riječ o putovanjima, dakle, bilo ono fikcionalno ili ne, uvijek mijenja lik, tj. čovjeka, jer prema mišljenju mnogih, konačno odredište putovanja nikada nije mjesto, nego novi način posmatranja stvari. Međutim, u području književnosti valja biti oprezan s pojmovima fikcionalnoga i nefikcionalnoga i valja uočiti važnu razliku između književnoga teksta u kojem se javlja motiv putovanja i putopisa, vrste koja stoji između književnoga i znanstvenoga. Kada je putovanje jednom zadobilo svoj književni izgled, počinje funkcionisati kao književna činjenica i s njim je moguće činiti isto što i s književnim motivom, pjesmom ili novelom. Putopis, s druge strane, mora biti vjerodostojan, mora biti tačan. On u sebi može sadržavati stav autora prema prostoru koji se opisuje, prema ljudima koje susreće, prema njihovim običajima i vjerovanjima, ali je nužno da prije nego što iznese svoj stav, dojam ili impresiju što je objektivnije moguće opiše taj isti prostor, te ljude, običaje i vjerovanja te da čitatelju prepusti hoće li se s njime složiti, što smo u zadnjem dijelu našeg rada mogli i uočiti kroz vrlo detaljne opise koje je autor iznio.¹²

Vremena se mijenjaju i to nije izraz patetike i sentimenta, nego neizbježnosti, a pisana riječ oduvijek je bila jasan odraz doba u kojem je nastajala, stoga se s vremenom mora mijenjati i sam tekst, i na razini izraza i na razini sadržaja. Možda se doista budućnost putopisa nalazi u slici, u senzacionalnim informacijama, u egzotici, jer sudeći po svijetu u kojem se danas živi, to je ono što čovjeka privlači, samo su glasne priče vrijedne slušanja. Međutim, iako već

¹² <https://www.glas-koncila.hr/putopis-ili-kako-od-putnika-prerasti-u-pripovjedaca/>

sama slika funkcionira kao posebna priča, još uvijek postoji ono što slika može prikazati, ali ne može ispričovijedati.

11 LITERATURA

1. BAGIĆ, Krešimir, *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga, 2012.
2. ČAUŠEVIĆ, Ekrem, *Gramatika suvremenoga turskog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1996.
3. ČAUŠEVIĆ, Ekrem, *Ustroj, sintaksa i semantika infinitivnih glagolskih oblika u turskom jeziku*, Ibis grafika d.o.o., Zagreb, 2018.
5. DUDA, Dean, *Priča i putovanje, Hrvatski romantičarski putopis kao pripovjedni žanr*. Matica Hrvatska, Zagreb, 1998.
6. JAHIĆ, Dževad et al., *Gramatika bosanskog jezika za srednje škole*. Zenica, Dom štampe 2000.
7. KORKMAZ, Zeynep: *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. 3. baski, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
8. DİNĐIĆ, Marija, *Yeni Türkçe-Sırpça sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.
9. LEWIS, Geoffrey, *Turkish grammar (second edition)*, Oxford University Press, New York, 2000. (file:///C:/Users/Mediha/Downloads/epdf.pub_turkish-grammar.pdf)
10. MIKELIĆ Preradović, Nives: *Valencijski leksikon glagola hrvatskoga jezika*. Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2014.
11. PARLATIR, İsmail, *Güzel yazılar: Gezi – Hatıra*, Türk dili kurumu yayınları, Ankara, 2017.
12. PURIŠ, Bernisa, *Semantičko-stilske vrijednosti leksičkog sistema glagola i pridjeva u putopisnom žanru*, *Bosanski jezik - časopis za kulturu bosanskoga književnog jezika/ journal for culture of bosnian literary language* 13, 2016

Internet izyori:

Academia.edu (<https://www.academia.edu/>)

Edebiyat Sultanı (<https://edebiyatsultani.com/hasan-boguldu-sabahattin-ali/>)

Edebiyat Sahnesi (<https://www.edebiyatsahnesi.com/gelinlik-kiz-selim-ileri/>)

Hrvatska enciklopedija (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19878>)

Kubbealtı Lugati, Kubbealtı Akademisi (<http://lugatim.com/>)

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları (<https://sozluk.gov.tr/>)